

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **A. G.,** zast. Mgr. Olgou Králíkovou, advokátkou, se sídlem Moravské nám. 15, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 3. 2012, č. j. 61 Az 2/2011 – 20,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 3. 2012, č. j. 61 Az 2/2011 – 20, **se zrušuje.**

II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 21. 12. 2010, č. j. OAM-654/VL-07-ZA12-2008, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti a o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 21. 12. 2010, č. j. OAM-654/VL-07-ZA12-2008.

IV. Zástupkyni žalobce Mgr. Olze Králíkové, advokátce, se sídlem Moravské nám. 15, Brno, **se přiznává** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti ve výši 4800 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Dne 10. 9. 2008 podal žalobce žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice, v níž uvedl, že je věřícím církve evangelické a členem Demokratické strany Angoly. Uvedl, že již v minulosti pobýval v České republice, v letech 1988 – 1991 studoval a pracoval v Olomouci. Ve vlasti pracoval jako fotograf pro noviny Folha 8, žil spokojeně

a měl se v Angole dobře. Dne 8. 5. 2008 při předvolebním mítinku v Luandě vyfotil politika, který předával lidem peníze. Druhý den byl spolu se svým kolegou, který článek o této události zveřejnil, zatčen policií a uvězněn. Kolega novinář byl několik dní po propuštění nalezen mrtev. Žalobce se z vězení dostal za pomoci bratra, který je zaměstnán u vojenské policie. Bratr promluvil se svým nadřízeným plukovníkem a za jeho pomoci se dostal z vězení. Na bratrovu radu se žalobce rozhodl Angolu opustit. Do České republiky přicestoval dne 5. 9. 2008 na pas svého bratra, který měl tzv. schengenské vízum. Cestoval letecky do Portugalska, dále autobusem do České republiky s přestupem v Německu. Do vlasti se bojí vrátit, neboť se domnívá, že by se mu mohlo něco stát a mohl by způsobit problémy svému bratrovi, jenž mu pomohl opustit Angolu. Vypověděl, že o mezinárodní ochranu nikdy v minulosti nežádal. Ve vlastnoručně psaném prohlášení uvedené informace zopakoval a dodal, že angolská vláda neví, co je demokracie. Fotografii, na které zachytil agenty najaté vládou kupující volební hlasy, zveřejnily noviny Folha 8. Žalobce se bojí perzekuce ze strany policie.

Rozhodnutím ze dne 21. 12. 2010, č. j. OAM-654/VL-07-ZA12- 2008, rozhodl žalovaný tak, že žalobci se mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“) neuděluje. K tvrzení žalobce, že byl zadržen a vězněn proto, že na fotografii zachytil „kupování“ hlasů voličů během volební kampaně (které probíhalo tak, že za každý hlas měla vládní strana MPLA zaplatit přímo na ulici tři sta dolarů potencionálnímu voliči a ten svůj hlas stvrdil podpisem do formuláře), žalovaný uvedl, že jakékoliv pronásledování z důvodu uplatňování politických práv a svobod je v Angole ústavou vyloučeno. Poukázal na informaci Ministerstva zahraničních věcí České republiky ze dne 23. 2. 2010, č. j. 95427/2010 – LPTP, dle které je situace po volbách naprosto jiná než v minulých letech, probíhá demokratizace země. V této zprávě je dále uvedeno, že angolský soudní systém je dobře upraven a existují tedy nástroje, kterými se dá protiprávnímu jednání ze strany státních orgánů i soukromých osob bránit. Žalovaný tak dospěl k závěru, že žalobce nebyl pronásledován pro uplatňování politických práv a svobod ve smyslu ustanovení § 12 písm. a) zákona o azylu.

K věznění žalobce v zemi původu žalovaný uvedl, že pokud by byl pro angolskou policii a vládu opravdovou hrozbou, jistě by se ani po přímluvách bratra u vojenského činovníka nedostal na svobodu a následně by nemohl, byť s opětovnou pomocí bratra a jeho známých, odcestovat z vlasti. Podle žalovaného v současnosti s ohledem na změny, jež v Angole probíhají, již žalobci uvěznění nehrozí a jeho obavy jsou tak v tomto směru neopodstatněné. Angola totiž spěje k demokratizaci a je stabilní zemí. V roce 2008 proběhly parlamentní volby, na jejich průběh dohlížela komise Evropské unie a uznala jejich legitimnost. Porážku ve volbách uznala i nejsilnější opoziční angolská strana UNITA. V nové vládě je zřízena funkce ministra pro lidská práva a v angolské ústavě jsou lidská práva formulována standardně jako ve vyspělých demokratických zemích. V důsledku změn, které se v Angole udály, tak žalobci nehrozí žádná újma, která by se dala podřadit pod ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu.

Žalovaný dále konstatoval, že žalobce nesplňuje důvody pro udělení mezinárodní ochrany formou azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu (tedy azylu rodinnému příslušníku azylanta za účelem za účelem sloučení rodiny, či azylu z humanitárních důvodů).

Poté se žalovaný zabýval tím, zda žalobce splňuje podmínky pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 zákona o azylu. Konstatoval, že žalobce neuvedl a ani žalovaný nenalezl žádné skutečnosti, na základě kterých by mu mohla hrozit vážná újma uložením nebo vykonáním trestu smrti. Žalovaný dospěl k závěru, že žalobci po návratu do vlasti nehrozí nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu ve smyslu čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. V této souvislosti poukázal na skutečnost, že žalobce se v případě návratu do vlasti může při jakýchkoliv problémech s protiprávním jednáním vůči své osobě obrátit na kompetentní státní orgány a chránit tak svá práva. Vyslovil přesvědčení, že v průběhu řízení bylo zcela jasně prokázáno, že žalobcovy obavy z přímého a bezprostředního ohrožení vážnou újmou ve smyslu § 14a zákona o azylu jsou zcela neopodstatněné, a to zejména s ohledem na rapidní změny bezpečnostní a společenské situace v Angole, ke kterým došlo v mezidobí od odchodu žalobce. Žalobce v průběhu správního řízení neuvedl, že by byl ve vlasti vystaven mučení, nelidskému, či ponižujícímu zacházení nebo trestu smrti. Shora uvedená informace Ministerstva zahraničních věcí jasně popisuje mechanismus, na základě kterého se žalobce může domoci ochrany svých práv, jež jsou uvedeny v ústavě a hovoří rovněž o ustanovení funkce ministra pro lidská práva. Angolský občan má tedy zaručenu ochranu svých práv již přímo v ústavě. Podle žalovaného již žalobci nemůže za projev jeho vůle hrozit uvěznění, přičemž z uvedené informace rovněž vyplývá, že po návratu občanů ze zahraničí do Angoly jim nehrozí žádný postih ze strany státu. Žalobce není rodinným příslušníkem osoby požívající doplňkové ochrany a nesplňuje proto důvody pro udělení doplňkové ochrany podle § 14b zákona o azylu.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce včas žalobu, v níž namítal, že žalovaný porušil § 12 písm. a) a b) zákona o azylu, § 2 odst. 1, § 3, § 50 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád a čl. 4 odst. 4 a 9 odst. 1 a 2 Směrnice Rady 2004/83/ES (dále jen „kvalifikační směrnice“). Žalovanému vytýkal, že nedostatečně zjistil skutkový stav, neopatřil si dostatek důkazních prostředků a že zprávy o zemi původu, z kterých vycházel, nedopadají na žalobcem tvrzené skutečnosti. Vyjádřil přesvědčení, že jeho uvěznění po dobu 3 měsíců za fotografování provládních politiků při uplácení voličů v parlamentních volbách v Angole jasně dokazuje, že se v jeho v případě jedná o postih za uplatňování politických práv a názorů. Informace zjištěné žalovaným ve vztahu ke svému případu označil za nedostatečné. Konstatoval, že žalovaný sice zjistil obecné informace, ale úplně přehlíží sdělení, které mu žalobce podal u ústního pohovoru. Žalobce žalovanému vytknul, že neopatřil více konkrétních informací týkajících se jeho případu, např. zda byl opravdu zavražděn novinář, který fotografie o uplácení politiků zveřejnil v novinách. Skutečnost, že žalobce byl 3 měsíce vězněn bez jakéhokoliv obvinění, nasvědčuje tomu, že v Angole stále nepanuje taková demokracie jak je to v médiích prezentováno, pomoc ze strany státních orgánů Angoly je mizivá. Žalobce dále poukázal na skutečnost, že je v zemi původu hledán angolskou policií. Namítal, že žalovaný věc nesprávně posoudil, když dospěl k závěru, že se v jeho případě nejednalo o pronásledování za uplatňování politických názorů a porušil ustanovení čl. 9 odst. 1 a 2 kvalifikační směrnice. Žalobce vyjádřil přesvědčení, že splňuje

podmínky pro udělení azylu podle § 12 písm. a) a b) zákona o azylu a navrhl, aby Krajský soud v Ostravě rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 12. 2010, č. j. OAM -654/VL-07-ZA12-2008 zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 14. 3. 2012, č. j. 61 Az 2/2011 – 20, žalobu zamítl a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ztotožnil se s názorem žalovaného, že žalobce v průběhu správního řízení neuvedl žádné skutečnosti, na základě kterých by bylo možné učinit závěr, že byl ve své vlasti pronásledován za činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod. Soud poukázal na tvrzení žalobce, že členem opoziční Demokratické strany Angoly je již od roku 2001 a po celou dobu neměl v souvislosti s členstvím v této straně žádné problémy, ačkoliv byl jejím aktivním členem a přímo se podílel na její činnosti. Z tvrzení žalobce tak podle krajského soudu nevyplývá, že by mu hrozilo pronásledování z důvodů uvedených v § 12 písm. a) a b) zákona o azylu. Žalobce současně netvrdil, že by byl během svého věznění podroben mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení. Ani z obsahu správního spisu, zejména informací týkajících se politické situace v Angole nevyplývá, že by žalobci v případě návratu do vlasti hrozilo uložení nebo vykonání trestu smrti, mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání, vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí při mezinárodním nebo vnitřním ozbrojeném konfliktu, a to i s ohledem na politický vývoj v Angole od okamžiku, kdy žalobce tuto zemi opustil. Podle zjištěných informací již v zemi původu žalobce občanská válka neprobíhá, v roce 2008 se uskutečnily volby, jejichž výsledek byl uznán i hlavní opoziční stranou UNITA a v zemi je postupně budována demokracie. Tomuto závěru nasvědčuje i samotná výpověď žalobce, který popsal, jak bez větších komplikací opustil vězení, následně i zemi původu a přicestoval do České republiky. Z uvedeného krajský soud dovodil, že žalobce nesplňuje podmínky pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Vytýkaná porušení ustanovení zákona o azylu, správního řádu a kvalifikační směrnice uvedená v žalobě označil za nedůvodná, neboť z obsahu spisu zjistil, že žalovaný si pro své rozhodnutí opatřil dostatek potřebných podkladů (opakovanými pohovory se žalobcem, informacemi o zemi původu) a na základě těchto zjištění učinil přiléhavé právní závěry, které řádně a podrobně odůvodnil.

Proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Ostravě podal žalobce (dále též „stěžovatel“) včas kasační stížnost, kterou posléze doplnil prostřednictvím zástupkyně Mgr. Olgy Králíkové, advokátky, která mu byla k jeho žádosti ustanovena usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 5. 2012, č. j. 4 Azs 21/2012 - 17. Stěžovatel uplatnil důvody kasační stížnosti uvedené v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Namítal, že krajský soud nesprávně posoudil otázku jeho pronásledování za uplatňování politických práv a svobod a tím ho zkrátil na jeho právech. Vyjádřil přesvědčení, že v řízení bylo prokázáno, že byl spolu s kolegou státními orgány zatčen a uvězněn, neboť uplatňoval politická práva, přičemž byl-li jeho kolega několik dní po svém propuštění nalezen mrtev, mohla tato skutečnost i ve stěžovateli vyvolat důvodné obavy o jeho život. Ze skutečnosti, že nebyl z ničeho obviněn a bez větších komplikací opustil Angolu, nelze podle stěžovatele dovozovat jednoznačný závěr o tom, že mu nehrozí pronásledování za uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) a b) zákona o azylu. Tento závěr nelze dovozovat ani z toho, že se nepokoušel proti zatčení a uvěznění bránit žádnou legální formou.

Stěžovatel dále namítal, že žalovaný správní orgán ani krajský soud konkrétně neprověřily (např. výslechem bratra stěžovatele a dalších rodinných příslušníků), zda mu jako jednotlivci skutečně nehrozí tvrzené pronásledování a spokojily se pouze s obecnou zprávou Ministerstva zahraničních věcí ze dne 23. 2. 2010, podle které je situace v Angole po parlamentních volbách v roce 2008 klidná. Skutkový stav tak nebyl náležitě objasněn a napadené rozhodnutí nelze považovat za zákonné, neboť vychází pouze z obecné zprávy bez konkrétního vztahu ke stěžovateli. Žalovaný správní orgán ani krajský soud nezjistily konkrétně současný stav v Angole a aktivity vládnoucí politické strany MPLA, jejíž politiky žalobce vyfotografoval a spokojily se pouze s obecnou zprávou Ministerstva zahraničních věcí vztahující se k období před dvěma roky. Z výše uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 3. 2012, č. j. 61 Az 2/2011 – 20, zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti popřel oprávněnost jejího podání s tím, že se domnívá, že jak jeho rozhodnutí, tak i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. I pro řízení o kasační stížnosti odkázal na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi učiněné stěžovatelem během správního řízení, na vydané rozhodnutí a písemné vyjádření k žalobě. Žalovaný vyjádřil přesvědčení, že dal stěžovateli možnost uvést v řízení veškeré důvody, pro které opustil zemi původu a že řádně a dostatečně zjistil skutkový stav, neboť vycházel z výpovědí stěžovatele a shromáždil dostatečné množství věrohodných, aktuálních a k případu použitelných informací o zemi původu stěžovatele. Námitky stěžovatele v kasační stížnosti označil žalovaný za nedůvodné a navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl pro její nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadené rozhodnutí v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. v rozsahu a z důvodů, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odst. 4 citovaného ustanovení, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Nejvyšší správní soud po přezkoumání věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud předesílá, že nesouhlasí se závěry učiněnými v napadeném rozhodnutí žalovaného a v rozsudku krajského soudu, neboť obě tato rozhodnutí nezohlednila náležitým způsobem některé skutečnosti a souvislosti vztahující se k případu stěžovatele a stojí na obecném konstatování, že v Angole v roce 2008 proběhly řádným způsobem volby, celková situace se zde zlepšuje a stěžovatel v průběhu správního řízení neuvedl žádné skutečnosti, na základě kterých by bylo možné učinit závěr, že byl ve své vlasti pronásledován za činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu je nespornou povinností žalovaného získat maximum možných informací, které se vztahují ke konkrétní situaci žadatele o udělení mezinárodní ochrany, a na základě shromážděných podkladů rozhodnout, zda účastníku řízení bude některá z forem mezinárodní ochrany udělena či nikoliv. Při posuzování individuálních případů je přitom třeba vycházet z toho, jaká je v zemi původu úroveň ochrany lidských práv a způsob výkonu státní moci.

Právě tato skutečnost je určující pro posouzení, zda důkazní břemeno leží na straně žadatele o udělení azylu a tento musí přiměřeně prokázat svá tvrzení, nebo zda důkazní břemeno nese správní orgán, který pak musí uspokojivě vyvrátit veškerá tvrzení žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Tyto závěry plynou rovněž z konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu, podle které *„v řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi. Za této situace je nutné při hodnocení důkazů vzít v úvahu také způsob výkonu státní moci v zemi původu, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mohou mít vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. Taková výhrada pochybností se uplatní ve prospěch žadatele například tam, kde z dalších důkazů plyne, že stav dodržování lidských práv v zemi původu je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizení osob, častému používání mučení. Naopak, je-li země původu žadatele o azyl právním státem s demokratickým režimem, je na žadateli o azyl, aby věrohodně doložil, že je skutečně pronásledován.“* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89, www.nssoud.cz).

V posuzované věci žalovaný vycházel ze zpráv ČTK a informace Ministerstva zahraničních věcí ČR ze dne 23. 2. 2010, č. j. 95427/2010 – LPTP. Zprávy ČTK obecně popisují průběh voleb v Angole v roce 2008 a v této souvislosti stručně zmiňují dosavadní vývoj v této zemi. Shora uvedená informace Ministerstva zahraničních věcí uvádí, že v Angole začal v roce 1961 boj za nezávislost, který trval 14 let, země získala nezávislost v roce 1975. Po vyhlášení nezávislosti začala občanská válka, která trvala až do roku 2002. Po 41 letech nepřetržitých bojů začala Angola v roce 2002 budovat mírovou společnost, zakládat standardní státní orgány a organizace, počala vznikat občanská společnost, přičemž v podmínkách chudé africké země trvá tento proces déle. Angola spěje k větší

demokratizaci a je stabilní zemí. Ve vládě je nově zřízena funkce ministra pro lidská práva. V nové ústavě jsou lidská práva formulována standardně jako ve vyspělých demokratických zemích. Tato zpráva na druhé straně zmiňuje, že policie je značně zkorumpovaná a stav věznic je jako ve většině rozvojových zemí dosti neutěšený. Soudní systém dává občanům teoretickou možnost domoci se svých práv, prakticky je to ale zatím přinejmenším velice zdlouhavé.

Z uvedeného je zřejmé, že Angolu, ačkoli zde v současnosti probíhá pozitivní vývoj, nelze (a to i s ohledem na předchozí válečné události v této zemi) považovat za zcela bezpečnou zemi původu. Je proto nezbytné v řízení před správním orgánem velmi pečlivě zkoumat, zda jednotlivé zásahy do práv a svobod žadatele o udělení mezinárodní ochrany již nejsou pronásledováním, zejména když žadatel tvrdí (a obsah zpráv to víceméně potvrzuje), že skutečný stav dodržování lidských práv i ze strany státní orgánů je zcela odlišný od právním řádem proklamované stability.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že obecně je třeba vycházet z toho, že pokud shromážděné dostupné důkazy nejsou s to rozptýlit pochybnosti o tom, že u žadatele nejsou dány důvody pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany, musí správní orgán rozhodnut ve prospěch žadatele o udělení mezinárodní ochrany.

Nejvyšší správní soud je toho názoru, že stěžovatel v průběhu řízení před správním orgánem (žalovaným) poukázal na skutečnosti (zatčení z politických důvodů a uvěznění), které nasvědčují, že byl v zemi původu pronásledován pro uplatňování politických práv.

V průběhu pohovoru v řízení před žalovaným totiž stěžovatel uvedl, že byl členem politické strany Demokratická strana Angoly, která kritizovala vládu. Dne 8. 5. 2008 viděl, jak někteří členové vládnoucí politické strany uplácejí lidi a kupují si jejich hlasy. Stěžovatel toto jednání vyfotil a fotografii poslal do novin Folha 8. Fotografie byla publikována s titulkem „Korupce v angolské vládě“. Téhož dne ve 14 hodin přišla do redakce novin policie a zatkla kolegu stěžovatele, který fotografii publikoval. Poté byl tento kolega bit tak dlouho, až prozradil, že fotografii pořídil stěžovatel. Druhého dne ve tři hodiny ráno přišli policisté ke stěžovateli, zatkli jej a vzali mu počítač i fotoaparát. Ve vězení zůstal až do 23. 8. 2008, kdy do vězení přišel bratr stěžovatele, který je kapitán vojenské policie se svým kolegou plukovníkem – C. A. M. a řekli mu, že novinář, který publikoval předmětnou fotografii, byl nalezen mrtev. Bratr stěžovatele poté usiloval dostat stěžovatele z vězení, aby se mu nepřihodilo totéž. Dne 24. 8. 2008 bratr spolu s tímto plukovníkem přišli, přinesli nějaké listiny a hlídač ve vězení stěžovateli sdělil, že může odejít. Bratr stěžovatele udělal vše pro to, aby se vedení věznice nedozvědělo, že vězení opustil. Promluvil se strážnými, poté stěžovatel vyšel bránou vězeňské budovy a schoval se do kufru auta, které na něj čekalo na dvoře, aby jej neviděli strážní hlídající objekt. Z vězení se jim povedlo takto vyjet, neboť v autě byl plukovník. Poté jel stěžovatel se svým bratrem domů, kde si sbalil věci a následně jeli společně na letiště, kde mu bratr dal svůj pas se schengenským vízem a stěžovatel odletěl do Lisabonu. Odtud jel do Prahy a bratrův pas poslal zpět do Angoly. Z Prahy jel do Olomouce, kde vyhledal přátele z doby svého studia v ČR a zjistil si informace o možnosti požádat o mezinárodní ochranu. Po dvou dnech přišel do přijímacího střediska požádat o mezinárodní ochranu. Stěžovatel dále uvedl, že byl uvězněn, neboť pořízení předmětné fotografie bylo bráno jako protest proti vládě. Na fotografii byl zachycen sekretář strany MPLA V. d. M. a nějací lidé, kteří dávali

lidem peníze za podpis formuláře, které se používají při volbách, přičemž každý dostal za svůj podpis 300 dolarů. Stěžovatel rovněž zmínil, že nikdy nebyl přímo novinářem, ale od roku 2002 spolupracoval se sekretářem strany a dalším zaměstnancem novin Folha 8 panem I. M. tím, že hledal informace.

Nejvyšší správní soud již ve svém rozhodnutí ze dne 19. 8. 2005, č. j. 4 Azs 467/2004 - 89, publikovaném pod č. 1095/2007 Sb. NSS konstatoval, že *„uvede-li žadatel o udělení azylu v průběhu správního řízení skutečnosti, jež by mohly nasvědčovat závěru, že opustil zemi původu pro některý z důvodů uvedených v § 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, je povinností správního orgánu vést zjišťování skutkového stavu takovým způsobem, aby byly odstraněny nejasnosti o žadatelových skutečných důvodech odchodu ze země původu.“*

V posuzovaném případě však takto žalovaný nepostupoval. Žalovaný totiž podle názoru Nejvyššího správního soudu získané zprávy o zemi původu vyložil jednostranně a do odůvodnění svého rozhodnutí z nich vtělil toliko ty argumenty, které podporovaly jeho závěr o neudělení azylu, resp. doplňkové ochrany, kladl přílišný důraz na pozitivní aspekty vývoje v Angole a nevěnoval patřičnou pozornost negativním aspektům, když zcela opomenul zohlednit zkorumpovanost policie, špatný stav vězeňství a v podstatě pouze teoretickou možnost – s ohledem na délku soudního řízení – domoci se svých práv.

Stěžovatel v kasační stížnosti především namítal nedostatečné zjištění skutkového stavu žalovaným. K této námitce Nejvyšší správní soud předesílá, že správní spis obsahuje pouze již zmíněnou zprávu Ministerstva zahraničních věcí ČR, která se podle svého obsahu týkala jiného žadatele udělení mezinárodní ochrany a zprávy ČTK o volbách v Angole v roce 2008. Ve správním spise se tak nenachází žádná zpráva, která by konkrétně a komplexně z více hledisek popisovala celkovou situaci a faktický stav v této v zemi. Takovéto zprávy (např. Ministerstva zahraničí USA) přitom běžně žalovaný ve věcech mezinárodní ochrany obstarává a z jejich obsahu ve svých rozhodnutích vychází. Nejvyšší správní soud tak má za to, že žalovaný si neobstaral nedostatek informací o zemi původu stěžovatele, v důsledku čehož nemohl náležitě posoudit situaci v zemi původu stěžovatele a tím ani věrohodnost tvrzení stěžovatele.

S klíčovou skutečností uvedenou stěžovatelem v průběhu správního řízení (jeho uvězněním) se žalovaný vypořádal konstatováním, že pokud by byl pro angolskou policii a vládu opravdu hrozbou, jistě by se ani po přímluvách bratra u vojenského činovníka nedostal na svobodu a následně by nemohl, byť s opětovnou pomocí bratra a jeho známých odcestovat z vlasti. Nejvyšší správní soud se s tímto hodnocením neztotožňuje, neboť pokud je v Angole možné někoho uvěznit po dobu několika měsíců bez sdělení obvinění a poté jej z vězení odvézt způsobem nastíněným žalobcem, pak to naznačuje nejen nedemokratický ale i poměrně chaotický stav v zemi původu stěžovatele, při kterém nejsou respektována práva občanů.

Nutno přitom zdůraznit, že stěžovatel nestavěl nutnost opuštění země původu na nelegitimnosti voleb do parlamentu v roce 2008, jak uvádí v odůvodnění svého rozhodnutí žalovaný, ale na tom, že byl v souvislosti se zachycením porušování pravidel volební kampaně ze strany vládnoucí strany zatčen a uvězněn. Není ani zřejmé, z jakého zdroje čerpal žalovaný svůj závěr o tom, že stěžovatel byl z angolského vězení propuštěn a následně ze země bez problémů vycestoval, když stěžovatel v žádosti o udělení

mezinárodní ochrany popisoval, že z vězení se dostal způsobem výše již popsaným, tedy fakticky nelegálně a vycestoval sice bez problémů, ale nikoliv na svůj cestovní doklad, ale na pas svého bratra. Úvahy o bezproblémovém propuštění z vězení a bezproblémovém vycestování ze země tudíž nevycházejí z toho, co stěžovatel sdělil.

Žalovanému je v této souvislosti dále třeba vytknout, že se celou věcí zabýval pouze velmi obecně, když argumentoval především tím, že lidská práva jsou v Angole upravena v ústavněprávní rovině, ale nezabýval se již tím, do jaké míry je vláda skutečně respektuje a zda jejich dodržování také skutečně prosazuje. Uvedené platí tím spíše s ohledem na závažnost stěžovatelových tvrzení. V případě stěžovatele je přitom třeba postupovat zvlášť pečlivě, neboť s ohledem na jeho uvěznění a důvody tohoto uvěznění, má Nejvyšší správní soud za to, že nelze vyloučit, že za situace, kdy žalobce před opuštěním země původu měl konflikty s orgány činnými v trestním řízení, mu taková vážná újma hrozí v případě návratu do vlasti a mohlo by dojít k nežádoucím a velmi tíživým důsledkům pro sféru jeho základních osobních práv, zejména když stěžovatel připomíná, že má informace o tom, že je policií v zemi původu stále hledán.

S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že rozhodnutí žalovaného nevychází z dostatečně zjištěného skutkového stavu. Za této situace je třeba přisvědčit námitce stěžovatele na nedostatečné posouzení skutkového stavu žalovaným.

Krajský soud tak měl žalovanému toto pochybení vytknout, neboť shromážděné důkazy zahrnuté ve správním spisu nejsou způsobilé odstranit pochybnosti o neexistenci důvodů relevantních z hlediska případného udělení některé z forem mezinárodní ochrany stěžovateli.

Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že za tohoto stavu věci je třeba, aby správní orgán znovu vyhodnotil situaci stěžovatele ve světle detailnějších zpráv o zemi původu, které nechť si žalovaný opatří. Za stávajícího skutkového stavu totiž nelze vyloučit, že stěžovateli, který byl dle svého tvrzení uvězněn, neboť pořízení předmětné fotografie bylo bráno jako protest proti vládě, může hrozit nebezpečí pronásledování za uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu, případně mu hrozí nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14 odst. 2 písm. b) zákona o azylu (mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu). Nejvyšší správní soud v tomto směru již opakovaně judikoval, např. v rozsudku ze dne 12. 4. 2012, č. j. 7 Azs 9/2012 – 46, že *„hrozba trestního stíhání či již zahájené stíhání může být sama o sobě azylově relevantní, pokud osobě, jež je jí ohrožena, v souvislosti s tím hrozí skutečně zásadní fyzické či psychické útrapy či dokonce smrt již jen z důvodu, že v zemi původu takové následky trestního stíhání pravidelně (tj. ve významné části případů) nastávají, tj. jsou přiměřeně pravděpodobné (§ 12 a § 14a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu). Dále tak tomu může být v případech, kdy je z konkrétních skutečností patrné, že u žadatele se okolnosti jeho stíhání či možného stíhání v nežádoucím směru významně a s velmi tíživými důsledky pro sféru jeho základních práv vymykají obvyklým standardům země původu, např. proto, že stíhání je vedeno z účelových politických důvodů či proto, aby zastrašilo, umlčelo či jinak nelegitimně ovlivnilo stíhaného nebo jej připravilo o majetek, případně zničilo jeho společenské postavení, přičemž prostředky k nápravě takto účelového trestního stíhání a na ochranu stíhaného v zemi původu nejsou k dispozici či jsou neúčinné.“*

Na žalovaném tak bude, aby v dalším řízení obstaral další zprávy o zemi původu stěžovatele a náležitě zjistil, jaká je skutečná situace v této zemi, tedy zda ochrana lidských práv je zaručena nikoliv pouze v ústavě a zákonech, ale zda je v této zemi skutečně státními orgány v každodenním životě dodržována a zda a v jaké míře je státní moc způsobilá (v souladu s tím, co je garantováno ústavou a zákony) zajistit a prosazovat dodržování ochrany lidských práv a dalších demokratických právních předpisů. Na základě těchto nově získaných zpráv pak posoudí, zda je možné, aby byl někdo v Angole perzekuován tak, jak to o sobě tvrdí stěžovatel, tedy zda státní orgány nějakým způsobem zasahují do nezávislosti medií a postihují publikování informací kritizujících vládu.

Nejvyšší správní soud dále zároveň považuje za vhodné, aby se žalovaný pokusil ověřit věrohodnost azylového příběhu stěžovatele např. prostřednictvím Ministerstva zahraničí České republiky, či přímo ve spolupráci se stěžovatelem. Stěžovatel totiž v průběhu pohovoru uvedl řadu skutečností, jejichž ověření není zcela vyloučeno, např. zda jsou nebo byly v Angole noviny Folha 8, zda v nich byla otištěna předmětná fotografie, zda byl zabit novinář, který publikoval související článek.

Při hodnocení získaných podkladů vyvstává do popředí nejen otázka důkazního břemene, ale též hodnocení věrohodnosti výpovědi žadatele v řízení o mezinárodní ochraně. K této otázce Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publikovaném pod č. 1749/2009 Sb. NSS, uvedl: „*Řízení o mezinárodní ochraně je řízením specifickým tím, že je v něm často nutno rozhodovat za situace důkazní nouze (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2008, č. j. 2 Azs 100/2007 - 64; ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89; a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 - 63, vše dostupné na www.nssoud.cz), že jde o prospektivní rozhodování (tj. posuzuje se riziko pronásledování či vážné újmy v budoucnu), a tím, že nesprávné rozhodnutí má pro stěžovatele obzvláště závažné důsledky. Těmto specifikům řízení o mezinárodní ochraně odpovídá i standard a rozložení důkazního břemene, jež jsou vychýleny ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu. (...) Prokazovat jednotlivá fakta je povinen primárně žadatel, nicméně žalovaný je povinen zajistit k dané žádosti o mezinárodní ochranu maximální možné množství důkazů, a to jak těch, které vyvracejí tvrzení žadatele, tak těch, co je podporují. V mnoha případech však musí žalovaný rozhodovat za důkazní nouze, tj. tehdy, když není ani žadatel, ani žalovaný schopen doložit, či vyvrátit určitou skutečnost či tvrzení žádným přesvědčivým důkazem. V takových případech zůstává jediným důkazním prostředkem výpověď žadatele a klíčovým faktorem se stává posouzení celkové věrohodnosti žadatele a posouzení pravděpodobnosti, zda k události opravdu došlo podle výpovědi žadatele.*“

Ohledně věrohodnosti tvrzení žadatele o azyl Nejvyšší správní soud odkazuje rovněž na rozsudek ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, zveřejněný na www.nssoud.cz, v němž uvádí, že „*... není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují*“. Pokud se tedy žadatel o mezinárodní ochranu po celou dobu řízení ve věci mezinárodní ochrany drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze i přes drobné nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 - 83,

www.nssoud.cz). V rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 - 63, www.nssoud.cz, pak Nejvyšší správní soud dodal: „*Zásada tzv. materiální pravdy má v řízení o udělení azylu svá specifika spočívající v pravidelné nedostatečnosti důkazů prokazujících věrohodnost žadatelových tvrzení. Je však na správním orgánu, aby prokázal či vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to buď zcela nevyvratitelně zjištěním přesných okolností vážících se na stěžovatelova tvrzení, anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku správního orgánu.*“

V průběhu dosavadního řízení se žalovaný otázkou věrohodnosti stěžovatelovy výpovědi prakticky nezabýval, pomineme-li jeho úvahu, že pokud by byl pro angolskou policii a vládu skutečnou hrozbou, jistě by se ani po přímluvách bratra u vojenského činovníka nedostal na svobodu a následně by nemohl, byť s opětovnou pomocí bratra a jeho známých odcestovat z vlasti, neboť tato úvaha vycházela z ničím nepodloženého předpokladu, že stěžovatel byl z vězení propuštěn, ačkoliv on sám nic takového neuvedl.

Pakliže žalovaný v dalším řízení nezjistí žádnou zásadní skutečnost, která by znevěrohodňovala stěžovatelův příběh, bude na místě (s ohledem na obecně nižší standard dodržování lidských práv v Angole) stěžovateli uvěřit a zvážit možnost udělení některé z forem mezinárodní ochrany.

Tímto právním názorem Nejvyššího správního soudu je žalovaný v dalším řízení podle § 78 odst. 5 ve spojení s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. vázán.

S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že v projednávané věci mělo být rozhodnutí žalovaného Krajským soudem v Ostravě pro nezákonnost zrušeno a krajský soud pochybil, pokud tak neučinil. Z povahy věci, tj. naplnění důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s., zde nepřichází v úvahu jakékoliv doplnění řízení, nebo vypořádání dalších žalobních námitek, které by bylo lze Krajskému soudu v Ostravě uložit, a jehož výsledkem by mohl být jiný právní závěr. Pokud by totiž Nejvyšší správní soud zrušil toliko rozsudek Krajského soudu v Ostravě a věc mu vrátil k dalšímu řízení, Krajský soud v Ostravě by v novém rozhodnutí - vázán závazným právním názorem vysloveným v rozsudku Nejvyššího správního soudu – pouze zopakoval argumentaci Nejvyššího správního soudu a ze stejných důvodů zrušil rozhodnutí žalovaného. Takový postup by neodpovídal zásadě rychlosti řízení a byl by procesně nehospodárný.

Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil kasační stížností napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě. Věc mu však nevrátil k dalšímu řízení, neboť podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. současně zrušil žalobou napadené rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 12. 2010, č. j. OAM-654/VL-07-ZA12-2008. Podle § 78 odst. 4 s. ř. s. se věc vrací žalovanému k dalšímu řízení.

Jelikož Nejvyšší správní soud současně se zrušením napadeného rozsudku rozhodl i o zrušení rozhodnutí žalovaného, musí kromě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodnout i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozsudku krajského soudu (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s., ve znění účinném od 1. 1. 2012). O nákladech řízení o kasační stížnosti a o žalobě rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 120 a § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. Žalovaný neměl ve věci úspěch a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení,

které mu vznikly. Stěžovatel sice měl ve věci plný úspěch, avšak z obsahu soudního spisu nevyplývá, že by mu v těchto řízeních nějaké náklady vznikly. Proto Nejvyšší správní soud tyto náklady žádnému z účastníků nepřiznal.

Stěžovateli byla usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 5. 2012, č. j. 4 Azs 21/2012 – 17, ustanovena pro řízení o kasační stížnosti zástupkyní advokátka Mgr. Olga Králíková. V takovém případě hradí odměnu za zastupování a náhradu hotových výdajů stát (srov. § 35 odst. 8 s. ř. s.). Ustanovené zástupkyni byla přiznána odměna za zastupování podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), a to za dva úkony právní služby v celkové výši 4200 Kč, spočívající v převzetí věci a doplnění kasační stížnosti ze dne 14. 6. 2012. Dále jí náleží náhrada hotových výdajů ve výši 2 x 300 Kč podle § 13 odst. 3 správního řádu. Zástupkyně stěžovatele soudu nesdělila a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by byla plátcem daně z přidané hodnoty. Celkem tedy odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů činí 4800 Kč a bude zástupkyni stěžovatele vyplacena ve lhůtě 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. října 2012

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu